

De machtswellust van de EU

Auteur(s):

Klamer, A.

*Hoogleraar in de economie van kunst en cultuur, Erasmus universiteit Rotterdam.***Verschenen in:**

ESB, 82e jaargang, nr. 4127, pagina 835, 4 november 1997

Rubriek:

Column

Trefwoord(en):

eu, emu

De constructie van de EU en de EMU gaat om macht. Althans, dat blijkt steeds meer uit de pleidooien van voorstanders. Economische macht heeft vooralsnog de prioriteit. De eerste stap daartoe was de creatie van een reusachtige interne markt die het Europese bedrijfsleven alle kansen biedt om de Japanse en Amerikaanse concurrentie een lesje te leren. En sinds kort presenteren de heren de euro als het machtsmiddel, want met de euro kan Europa (lees: de Europese Centrale Bank) de monetaire macht van de VS overnemen. Samen maakt sterk.

Het verhaal over een machtig Europa begint veelal met de voordelen van schaalvergroting. Lange tijd heeft menig ambitieus Europees zakenman en Europese politicus afgunstig gekeken naar de interne Amerikaanse markt met 240 miljoen potentiële kopers. Met zo'n enorme markt zou de culturele industrie in Hollywood en de auto-industrie in Detroit een ongekend voordeel hebben vergeleken met hun Europese concurrenten. Nu Europa de slagbomen heeft weggehaald, is die hegemonie van de Amerikaanse economie voorbij. In een klap kan nu ieder Europees bedrijf 350 miljoen klanten bedienen. Opzij Hollywood, opzij Detroit, hier komen de Europese filmproducenten en de Europese auto's! Met de fusiegolf van een paar weken geleden nemen Europese ondernemers reeds een voorschot op deze ontwikkeling. De banken moeten groter, de uitgevers moeten groter, de airbus moet groter. Alles moet groter terwille van een groter Europa.

Groter betekent machtiger. Toch? Vorige week deed de hoofdredacteur van dit tijdschrift een duit in het zakje door de euro op te hemelen als de nieuwe wereldmunt¹. Keuzenkamp benadrukt de kostenbesparingen voor Europese bedrijven, mochten ze straks op de wereldmarkt voor olie en andere producten met de euro kunnen betalen. Deze kruideniersmentaliteit mag niet verbloemen dat het hier om een ordinaire machtsgreep gaat: Europa moet die arrogante Amerikanen met de euro eens een lesje leren.

Dat zoveel Europese economen zich laten verleiden tot dit mercantilistisch verhaal is bedenkelijk. Op zijn minst is het verhaal uiterst speculatief. Of schaalvergroting geduchte concurrenten gaat opleveren is nog zeer de vraag. Fusies mislukken nogal eens, vooral tussen Nederlandse en Duitse bedrijven. Fokker-Dasa, Hoechst-Hoogovens, Philips-Grundig, het zijn allemaal rampen geworden. Nederlands-Engelse fusies werken beter, kijk maar naar Unilever en Shell. Tussen Nederlandse en Duitse ondernemers klikt het op de een of andere manier niet. Waarom willen Nederlanders dan toch zo graag onder de Duitse paraplu schuilen?

Wat de vermeende macht van de euro betreft, zowel de geloofwaardigheid daarvan als de wenselijkheid is bedenkelijk. Geloofwaardig is de sterke euro niet, omdat een duidelijk politiek machtscentrum ontbreekt. Keuzenkamp haalt Jacob Frankel en Robert Mundell aan, die hun ongelooft in die euro mede baseren op het ontbreken van een stabiele politieke macht in Europa. Hun argumenten gaan dus veel verder dan een eenvoudige kosten-batenanalyse, ze bevatten ook de politiek-economische dimensie. Zodra er de klad komt in de Europese beweging, regeringen achterdochtig worden en vakbonden ongedurig, zal ook de euro moeten lijden. We kunnen er niet van uitgaan dat de politieke situatie zal blijven zoals hij nu is, dat is stom. De vraag is of de instituties die nu gecreëerd worden, zoals de Europese Centrale Bank in Frankfurt, bestand zullen zijn tegen een politieke chaos. Het antwoord is kortweg 'nee'.

En wenselijk is die euro als wereldmunt ook niet. Zeker, Europese ondernemers besparen wat transactiekosten wanneer ze hun rekeningen in euro's kunnen vereffenen, maar daar staan de politieke kosten van het handhaven van een sterke munt tegenover. Een sterke munt schept verantwoordelijkheden. Vraag de Engelsen van vroeger, vraag de Amerikanen van nu. De dollar neemt zo'n dominante positie op de wereldmarkt in, omdat de VS hun rol als politieagent en bemiddelaar iedere keer weer waarmaken. Landen die de euro gaan gebruiken als reservevaluta willen garanties dat Europa die politieke rol van de VS overneemt. Daar zal een krachtig, coherent buitenlands beleid voor nodig zijn, zonedig met een geloofwaardige dreiging van gewelddadig ingrijpen. De vraag is of we dit alles over hebben voor wat lagere transactiekosten. Met afgunst kijk ik naar landen als Noorwegen, Zwitserland, maar ook wel Denemarken en Zweden die oog hebben voor de voordelen van bescheidenheid, kleinschaligheid en onafhankelijkheid. Blind voor dit alles, gaat Nederland mee in een waanzinnig avontuur

1 H.A. Keuzenkamp, [De dollar krijgt gezelschap](#), *ESB*, 22 oktober 1997, blz. 793.